

Boeren, dominees en (rechts)geleerden

Familierelaties in Groningen in de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw

Albert van der Kaap

Henricus Brongersma en zijn nazaten

Van Henricus is niet bekend wanneer hij is geboren, noch wanneer hij is overleden. Hij trouwde rond 1643 in eerste huwelijk met Johanna Uchteman (Uchtemannus), dochter van de Groningse **predikant** Christophorus Uchteman(nus) en Laurelia Robertz. Uchtemans, geboren rond 1580 in Bremen, studeerde in 1604 in Heidelberg en was van 1610-1638 predikant in Groningen. Op 25 mei 1611 trouwde hij in Groningen met Laurelia Robertsz. Op 19 juni 1638 overleed hij in Groningen, naar verluidt als gevolg van schipbreuk.¹ Ook Wilhelmus, broer van Johanna, was predikant in Groningen.

Henricus trouwde in tweede huwelijk, op 18 augustus 1654, met Lammetjen Janssen.

Christophorus Brongersma

Christophorus, zoon van Henricus en Johanna, werd gedoopt op 28 november 1644 in de A-kerk in Groningen. Hij werd (22-jaar oud), **predikant** en wel in Uithuizen, waar hij bleef tot zijn dood op 6 juni 1695. Hij trouwde (1) op 1 juni 1667 in Groningen met Etjen Johannes Marci, dochter van **dominee** Johannes Marci uit Hefshuizen en Tialde Havicks Louwens uit Enselsens.

Tialde was een dochter van Havick Louwens en Menewer Hieronymus Loringa. Etjen was eerder (in 1663) getrouwd met de **predikant** Arnoldus Elleri, dochter van Ellerus Johannes en Jantien Herens. Deze Ellerus was praceptor aan de Latijnse school in Groningen. Hij erfde van zijn zwager Wessel Herens het huis "Cloppenburg" in de Haddingestraat te Groningen.²

Havik Louwens was in 1580 uitgeweken naar Oost-Friesland, het jaar van het 'Verraad van Renneberg'.

Het verraad van Rennenberg

Met een groep ruiters draafde George van Lalaing, graaf van Rennenberg (stadhouder van de noordelijke gewesten), op 3 maart 1580 de *Brede Merckt* in Groningen op. Hij riep: 'Staat bij, staat bij, vrome burgers; ziet mij heden eerst regt als stadhouder des konings, en bereid om met u te leven en te sterven!' Een paar honderd Groningers sloten zich aan bij de katholieke stadhouder en gingen tot actie over. Protestantse burgers werden gearresteerd, de calvinistische burgemeester gedood. Die gebeurtenissen gingen als een schok door de Nederlanden. Rennenberg behoorde aanvankelijk tot het kamp van de opstandelingen onder leiding van Willem van Oranje, maar had zich nu aangesloten bij hun tegenpartij, landsheer en koning van Spanje Filips II.³

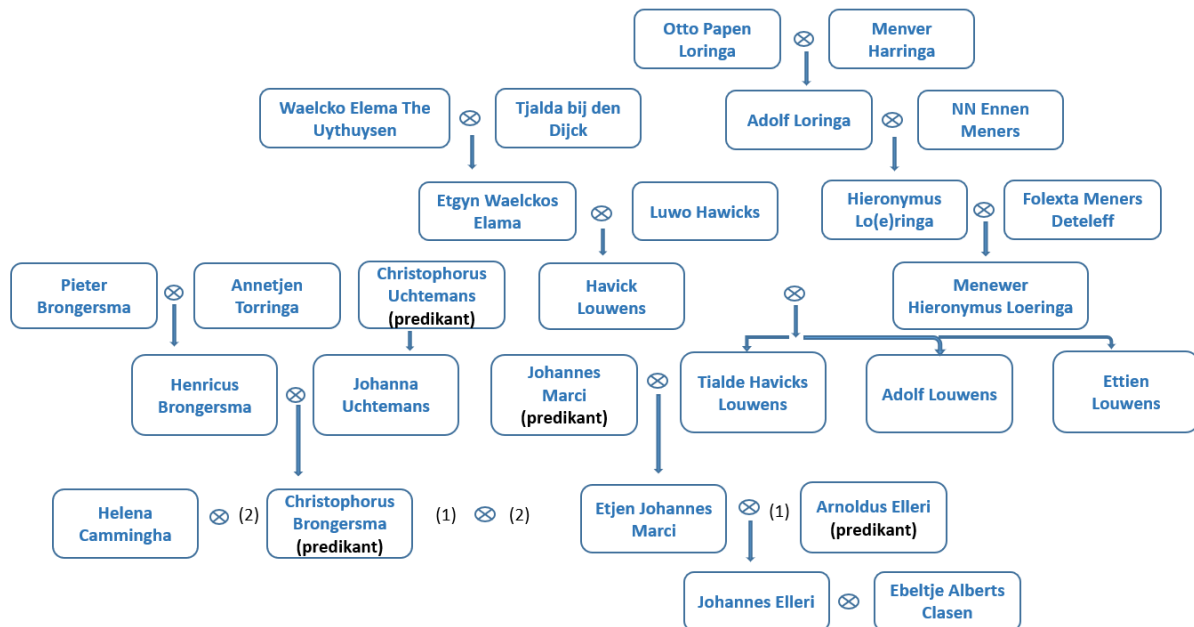
We mogen aannemen dat Havick al was overgegaan tot het protestantisme en dat dat de reden van

¹ <https://www.genealogieonline.nl/stamboom-vries/l18111.php>

² <https://www.joswiers.nl/Abel%20Elama-parenteel.htm>

³ <https://www.historischnieuwsblad.nl/de-opstand-de-graaf-van-rennenberg/>

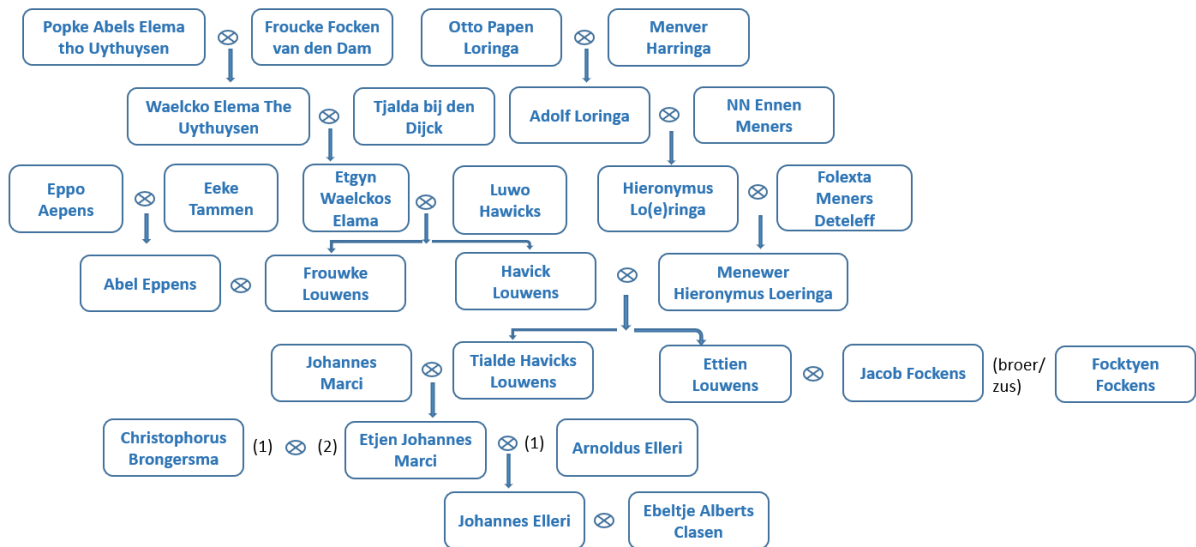
zijn vlucht was. In de kerk van Petkum ligt nog steeds de grafzerk van zijn eerste vrouw. In ballingschap ontmoet hij zijn tweede vrouw Menewer Hieronymus Loringa, geboren in het Oostfriese Norden. Blijkbaar keert Havick terug naar Groningen want in 1583 neemt hij opnieuw de wijk.

Abel Eppens

Een zus van Havick Louwens, Frouwke, was getrouwd met de Groningse eigenerfde boer en kroniekschijver Abel Eppens (tho Equart/Eekwerd). Hij ging eerst naar de school Sint-Maarten maar, na de dood van zijn vader, acht jaar naar de school van rector Gerlacius Verrutius bij ter Aa. Daarna adviseerde zijn rector hem naar Leuven te gaan, maar hij ging met Frans Panser, Folker Westerwold (Addinga), Herman Evers en anderen naar Gerardus Loppersum (Magister Gerard), leerling en opvolger van Praedinius in Groningen. Vervolgens ging hij naar Keulen en Wittenberg, waar hij tot april 1560 bleef en mede het lijk van Philippus Melanchthon ten grave droeg. Via Hamburg keerde hij terug naar Groningen, waar hij in Enselens ging wonen. Met Frouwke kregen hij acht kinderen onder wie de predikanten Leo Abels en Sicco Abels en kerkvoogd en landdagcomparant Popko Abels.⁴ Net als zijn zwager vluchtte ook Abe lin 1580 naar Emden waar hij zijn kroniek schreef.

⁴ Westendorp, N. (1832). Bijzonderheden uit de geschiedenis der Hervorming in de provincie Groningen. Groningen: J. Oomkens.

Christopher Brongersma trouwde (2) op 19 juli 1691 in Uithuizen met Helena Cumminga/Cammingha, weduwe van **dominee** Godefridus Viglius Buygers (Berlikum) met wie zij op 12 maart 1680 in Leeuwarden was getrouwd. Godefridus was in eerste huwelijk getrouwd met Auckien Eerstes Unia.

Helena was eerder (1) getrouwd met Cornelis de Baar/Baerdt.

Petrus Brongersma

Petrus Brongersma, zoon van Henricus en Johanna, werd gedoopt op 29 september 1646 in de A-kerk in Groningen. Hij werd op 30 januari 1663 ingeschreven als student en was van 1674-1686 **predikant** in Menkeweer en van 1686 tot zijn dood in 1690 van Warfhuizen.

Petrus trouwde op 29 april 1676 in Groningen met Henrica Bartholomeus Snippe, gedoopt op 3 november 1657 in de A-kerk, overleden in maart 1722, dochter van Hendrick Bartholomeus Snip(pe) uit de Folkingestraat in Groningen) en Berentjen Crijns uit Groningen. Deze Hendrick was mogelijk de zoon van Harmen Bartholomeus die uit Altona bij Hamburg afkomstig was, lezen we in 1938 in De Navorscher. Dit blad had de prachtige ondertitel: *‘Een middel tot gedachtenwisseling en letterkundig verkeer tusschen allen die iets weten, iets te vragen hebben of iets kunnen oplossen’*.⁵

Harmen kreeg in 1625 het klein burgerrecht in Groningen en in 1644 het giltrrecht. Op 25 mei 1639 verkoopt hij de helft van een Tichelwerk (steenfabriek) in Finsterwolde.

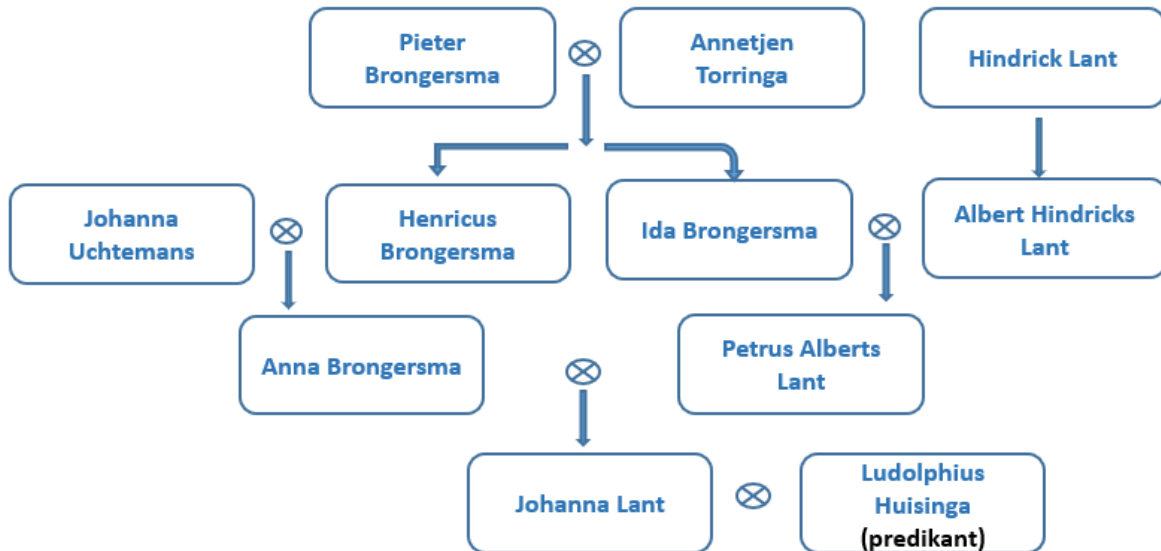
Henricus Brongersma

Ook Henricus, zoon van Petrus en Henrica, geboren rond 1682 in Menkeweer, werd **predikant**. Hij werd op 2 september 1700 ingeschreven als student in Groningen op. Op 17 juni 1714 werd hij bevestigd als predikant in Den Ham en Fransum⁶, waar hij stond tot zijn dood op 26 januari 1748 (begraven op 6 februari 1748 in Den Ham, *‘volgens des Heren wille door de doot van zijn post afgelost’*). Hij trouwde (1) op 19 juli 1714 met Ijtjen (Itia) Kijft of Kyffs, gedoopt op 1 december 1689, overleden voor 1722, dochter van Jan Wolbers en Johanna. Met haar kreeg hij twee kinderen. Hij trouwde (2) op 8 november 1722 in Den Ham en Fransum met Margaretha Nannens uit Groningen (huwelijkscontract 13 februari 1723).

⁵ https://www.heraldry-wiki.com/arms/literature/journals/Navorscher/87_1938.PDF

⁶ <http://www.lidmatengroningen.nl/DenHam.htm>

Anna Brongersma

Anna Brongersma, dochter van Henricus en Johanna en gedoopt op 5 september 1648 in de A-kerk in Groningen, trouwde met Petrus Albertus Lant (zoon van Ida Brongersma, zus van de vader van Anna).

Een broer van Petrus Lant, Hindrick Lant, was getrouwd met Margrieta Harmens Crassingh, een dochter van Conera Lambertsdochter van Starckenborch. Zie het artikel over Ida en Geertruit Brongersma.

Hun dochter, Johanna gedoopt op 16 februari 1683, trouwde op 17 september 1699, zestien jaar oud, in de A-kerk in Groningen met **dominee** Ludolphus Huisinga (gedoopt 28 juli 1674-1733) die o.a. predikant was in het slavenfort Elmina.⁷ Het huwelijkscontact werd getekend op 30 augustus 1699). Ludolphus hertrouwde in 1703 (ondertrouw op 15 februari) met Helena Zandt, dochter van Johannes Zandt en Richelle Huisman).

Ludolphus was predikant in het Afrikaanse Elmina, van waaruit slaven werden verhandeld, Bierum en Kantens. Uit het tweede huwelijk werden geboren, Johanna, Ricqueline, Rikelina (huwde de **predikant** Nicolaas Metelerkamp), Petrus (predikant), Jan en Gesina.

⁷ <https://www.derkjorndan.com/de-waereldt-zag-hy-door-en-alles-vol-elende-zonde-ydelheit-en-ramp-waer-henen-hy-zich-wende/>